

Công bố Quyết định về việc thành lập Ban Chỉ đạo của Chính phủ về phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số và Đề án 06 (Phát triển ứng dụng dữ liệu về dân cư, định danh và xác thực điện tử phục vụ chuyển đổi số quốc gia giai đoạn 2022-2025, tầm nhìn đến năm 2030), ngày 18/03/2025.

SỰ CẦN THIẾT THỐNG NHẤT GIỮA KHOA HỌC, CÔNG NGHỆ, ĐỔI MỚI SÁNG TẠO VÀ CHUYỂN ĐỔI SỐ

Hoàng Xuân Long, Hoàng Lan Chi

*Viện Chiến lược và Chính sách Khoa học và Công nghệ,
Học viện Khoa học, Công nghệ và Đổi mới sáng tạo, Bộ Khoa học và Công nghệ*

“

Giữa khoa học và công nghệ (KH&CN), đổi mới sáng tạo (ĐMST) và chuyển đổi số (CĐS) có những điểm chung và mối quan hệ tương tác với nhau. Chính những điểm chung và quan hệ tương tác này tạo nên sự thống nhất giữa Khoa học (Science), Công nghệ (Technology), Đổi mới sáng tạo (Innovation) và Chuyển đổi số (Digital) - gọi tắt là S.T.I.D. Đồng thời, S.T.I.D cũng cần được nhấn mạnh do xuất phát từ những yêu cầu thực tiễn cụ thể. Bài viết tập trung phân tích một số yêu cầu cơ bản, đòi hỏi cần thiết để nhấn mạnh S.T.I.D trong bối cảnh hiện nay.

”

Xác định phương thức gắn kết S.T.I.D với kinh tế - xã hội trong bối cảnh mới

Ở nước ta, chủ trương dựa vào KH&CN để phát triển đất nước được Đảng và Nhà nước đề ra từ rất sớm. Cùng với việc làm rõ vai trò quan trọng của KH&CN đối với phát triển đất nước¹, định hướng phục vụ kinh tế - xã hội của KH&CN²..., vấn đề phương thức gắn kết KH&CN và kinh tế - xã hội đã được chú trọng, đặc biệt là phương thức gắn kết dựa trên các trọng tâm. Điển hình như: “Tổ chức và trang bị lại toàn bộ nền kinh tế quốc dân trên cơ sở khoa học và kỹ thuật hiện đại, thực hiện cơ khí hóa, tự động hóa, điện khí hóa, hóa học hóa” (Nghị quyết số 37-NQ/TW ngày 20/04/1981 của Bộ Chính trị về chính sách khoa học và kỹ thuật thống nhất cho cả nước), “Nâng cao trình độ công nghệ trong nền kinh tế một cách có trọng điểm” (Nghị quyết số 07-NQ/HNTW ngày 30/07/1994 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng về phát triển công nghiệp, công nghệ đến năm 2000 theo hướng công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước và xây dựng giai cấp công nhân trong giai đoạn mới), “Đạt trình độ công nghệ tiên tiến trong khu vực ở các ngành kinh tế trọng điểm” (Nghị quyết số 02-NQ/HNTW ngày 24/12/1996 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng về định hướng chiến lược phát triển KH&CN trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và nhiệm vụ đến năm 2000)... Các phương thức này là cầu nối giữa KH&CN và kinh tế - xã hội, là mối liên kết mang lại sự

phát triển mạnh mẽ cho cả KH&CN và kinh tế - xã hội, thống nhất giữa phát triển KH&CN và ứng dụng hiệu quả thành tựu KH&CN vào cuộc sống. Thực tế cho thấy, các thành tựu đạt được qua các giai đoạn lịch sử có phần đóng góp quan trọng từ các phương thức cơ bản, gắn kết KH&CN với kinh tế - xã hội; mặt khác, hạn chế trong xác định phương thức cơ bản gắn kết KH&CN với kinh tế - xã hội cũng ảnh hưởng đáng kể đến phát triển kinh tế - xã hội dựa trên KH&CN. Cùng với kinh nghiệm trên thế giới, thực tiễn từ nước ta cho phép rút ra một số bài học đáng chú ý: việc đề cao vai trò KH&CN đối với phát triển kinh tế - xã hội, đề ra định hướng phục vụ kinh tế - xã hội của KH&CN chỉ là những kỳ vọng nếu tách rời phương thức gắn kết KH&CN với kinh tế - xã hội phù hợp; mặc dù KH&CN có khả năng ứng dụng rộng rãi và nhu cầu về KH&CN từ phía kinh tế - xã hội thường mang tính phổ biến, nhưng cần lựa chọn một số trọng tâm trong quan hệ gắn kết giữa KH&CN và kinh tế - xã hội; cần phát triển mối quan hệ gắn kết giữa KH&CN và kinh tế - xã hội từng bước, vững chắc thông qua và dựa trên các trọng tâm, trọng điểm.

Trọng tâm được xác định thông qua S.T.I.D chính là phương thức gắn kết KH&CN và kinh tế - xã hội trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ 4 và Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc. Đó cũng là lời giải mới cho bài toán tìm kiếm phương thức gắn kết KH&CN và kinh tế - xã hội nhằm đạt mục tiêu phát triển nhanh và bền vững ở nước ta.

S.T.I.D là điểm tựa cho phát triển và đột phá chiến lược

Trong Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm (2021-2030) và nhiều văn bản quan trọng khác đã khẳng định, S.T.I.D là chỗ dựa chủ yếu và là đột phá chiến lược đưa nước ta phát triển. Để thực hiện vai trò này, cần tăng cường liên kết giữa S.T.I.D trên nhiều phương diện. Mục tiêu phát triển cao yêu cầu động lực to lớn. Những khó khăn gây cản trở phát triển đòi hỏi phải có đột phá mạnh mẽ để vượt qua. Sức mạnh của S.T.I.D không chỉ là phép cộng gộp sức mạnh của các thành tố, mà còn có thể bao gồm thêm sức mạnh

¹Đó là: “một điều kiện không thể thiếu được” (Báo cáo tại Hội nghị Trung ương lần thứ 14, Khóa II - năm 1958), “then chốt” (Nghị quyết số 157-NQ/TW - năm 1967), “một động lực mạnh mẽ” (Nghị quyết Đại hội Đảng Cộng sản Việt Nam Khóa lần thứ VI - năm 1986), “nền tảng” (Nghị quyết số 07-NQ/HNTW - năm 1994), “quốc sách hàng đầu, là động lực phát triển” (Nghị quyết số 02-NQ/HNTW - năm 1996), “là một trong những động lực quan trọng nhất” (Nghị quyết số 20-NQ/TW - năm 2012).

²Đó là: “một điều kiện không thể thiếu được” (Báo cáo tại Hội nghị Trung ương lần thứ 14, Khóa II - năm 1958), “then chốt” (Nghị quyết số 157-NQ/TW - năm 1967), “một động lực mạnh mẽ” (Nghị quyết Đại hội Đảng Cộng sản Việt Nam Khóa lần thứ VI - năm 1986), “nền tảng” (Nghị quyết số 07-NQ/HNTW - năm 1994), “quốc sách hàng đầu, là động lực phát triển” (Nghị quyết số 02-NQ/HNTW - năm 1996), “là một trong những động lực quan trọng nhất” (Nghị quyết số 20-NQ/TW - năm 2012).

mới từ mối quan hệ và thành phần liên kết giữa các thành tố. S.T.I.D chính là cách thức tối đa hóa sức mạnh, nhằm thực hiện vai trò động lực và đột phá chiến lược trong phát triển.

Yêu cầu phát triển đòi hỏi các giải pháp tổng hợp, toàn diện và đồng bộ từ cả 4 yếu tố của S.T.I.D. Sự thống nhất sẽ làm tăng hiệu quả của giải pháp và khắc phục được tình trạng cung cấp những giải pháp riêng lẻ, rời rạc vốn bị coi là thiếu hoàn thiện và thiếu sát thực với các vấn đề đặt ra từ cuộc sống. Cũng cần nói thêm, đồng bộ giữa khoa học xã hội, khoa học tự nhiên và khoa học công nghệ từng được đặt ra nhiều lần, nhưng chưa đạt được kết quả trên thực tế. Mở rộng thống nhất ĐMST và CDS sẽ tạo điều kiện mới, thúc đẩy gắn kết giữa các lĩnh vực KH&CN.

Để đảm nhiệm vai trò là chỗ dựa chủ yếu cho phát triển và đột phá chiến lược, bản thân S.T.I.D phải phát triển mạnh mẽ. Thống nhất không chỉ tạo điều kiện tăng cường phát huy mà còn thúc đẩy phát triển. Trong quan hệ thống nhất, mỗi thành tố sẽ có thêm cơ hội phát triển nhờ tương tác trực tiếp, nhanh nhạy với các thành tố khác. Nói cách khác, thống nhất giữa S.T.I.D bao gồm cả thống nhất giữa phát triển và phát huy các động lực phát triển và đột phá chiến lược.

Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm (2021-2030) đã chỉ ra nhiều chỗ dựa khác nhau cho phát triển đất nước; ngoài S.T.I.D còn có đổi mới tư duy và hành động, chủ động nắm bắt cơ hội (đặc biệt từ cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ 4), phát huy tối đa lợi thế của các vùng, miền, phát triển hài hòa 3 trụ cột kinh tế - xã hội - môi trường. Đồng thời, khẳng định S.T.I.D là chỗ dựa chủ yếu cho phát triển đất nước.

Khẳng định, củng cố và tiếp tục thúc đẩy đổi mới quản lý, đổi mới chính sách về S.T.I.D

Có thể dựa vào S.T.I.D để khẳng định, củng cố những chủ trương đổi mới quản lý, đổi mới chính sách nêu trong Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm (2021-2030), Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển S.T.I.D quốc gia, Nghị quyết số 193/2025/QH15 ngày 19/02/2025 của Quốc hội về thí điểm một số cơ chế,

chính sách đặc biệt tạo đột phá phát triển S.T.I.D quốc gia, Quyết định số 569/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ngày 11/05/2022 ban hành Chiến lược phát triển KH, CN & ĐMST đến năm 2030, Nghị định số 55/2025/NĐ-CP ngày 02/03/2025 quy định chức năng, nhiệm vụ và cơ cấu tổ chức của Bộ KH&CN,... về tầm nhìn chung, vai trò chung, mục tiêu chung, bộ máy quản lý chung, giải pháp chính sách chung giữa S.T.I.D. Ý nghĩa của S.T.I.D càng nổi bật trong bối cảnh đổi mới quản lý. Đồng thời, S.T.I.D là cơ sở gợi mở các giải pháp tiếp tục thúc đẩy đổi mới quản lý, đổi mới chính sách. Đó là các giải pháp đổi mới về: phối hợp giữa các ngành, các cấp trong quản lý S.T.I.D; xây dựng và thực thi cơ chế, chính sách đặc thù, vượt trội nhằm vào đối tượng chính sách chung giữa S.T.I.D; ưu tiên phát triển hạ tầng chung cho S.T.I.D; phát triển công nghệ cao, công nghệ chiến lược dựa trên S.T.I.D; làm chủ công nghệ và sáng tạo công nghệ dựa trên S.T.I.D... Đóng góp của S.T.I.D đối với đổi mới quản lý, đổi mới chính sách là trên nhiều mặt: khẳng định chủ trương đổi mới đã tiến hành, cụ thể hóa một số chủ trương đã ban hành để có thể triển khai vào cuộc sống (đồng thời tháo gỡ các cản trở hiện hữu), gợi mở thêm giải pháp mới. Các đóng góp của S.T.I.D giúp đổi mới tránh nguy cơ rơi vào trì trệ do thiếu kết nối giữa chủ trương lớn và giải pháp cụ thể, giữa ý đồ mục tiêu và đối tượng thực hiện.

Khó khăn và phức tạp trong tạo lập S.T.I.D

Tạo lập S.T.I.D là một quá trình thay đổi rất cơ bản, gắn với chuyển hóa từ trạng thái tách biệt, thậm chí là ràng buộc theo hướng níu kéo hoặc xung đột, thành vòng tuần hoàn duy trì và tăng cường sự thúc đẩy lẫn nhau. Tạo lập S.T.I.D còn liên quan tới nhiều thành phần, phải đối mặt với nhiều cản trở từ những lợi ích cũ, là quá trình kéo dài (bao gồm cả mở rộng phạm vi, đa dạng hóa, phát triển chiều sâu...). Tạo lập S.T.I.D cần được tiến hành một cách chủ động, dành nguồn lực thích đáng và thông qua cách tổ chức phù hợp. Từ đặc điểm của quá trình hình thành thống nhất và tính chất của hoạt động tạo lập thống nhất, đòi hỏi phải nhấn mạnh S.T.I.D như là nhiệm vụ đặt ra và là một trong những mục tiêu để phấn đấu.

S.T.I.D liên quan tới nhiều vấn đề mới cần được làm rõ như: các dạng thống nhất linh hoạt nhằm đáp ứng yêu cầu đa dạng của phát triển; các loại thống nhất đặc thù khác nhau do S.T.I.D vốn là những lĩnh vực rộng lớn, phong phú và đa dạng; các tầng nấc thống nhất khác nhau về mức độ cao, thấp; S.T.I.D tồn tại trong một thời gian dài nên cần có bước đi phù hợp trong từng giai đoạn phát triển; quan hệ hợp tác quốc tế trong S.T.I.D; phân công, phân cấp trong quản lý S.T.I.D; hệ thống tiêu chí đánh giá về S.T.I.D để phục vụ công tác quản lý. Nhấn mạnh S.T.I.D tạo điều kiện nhìn rõ tầm vóc quan trọng của các vấn đề đặt ra, thu hút sự quan tâm vào giải quyết, kết nối giữa tìm kiếm lời giải và áp dụng lời giải vào thực tế, giải quyết các vấn đề trong mối quan hệ đồng bộ và hệ thống.

Thống nhất thực chất giữa S.T.I.D chỉ có thể hình thành thông qua sự tham gia tích cực, chủ động của đông đảo các thành phần xã hội có liên quan. Đồng thời, các thành phần này phải có nhận thức, năng lực và tinh thần phù hợp với vai trò chủ thể sáng tạo hệ

thống mới. Nhấn mạnh S.T.I.D thông qua tuyên truyền, phổ biến sâu rộng sẽ giúp cho nó trở thành phương châm hành động của mọi thành phần trong xã hội.

*
* *

Các phân tích nêu trên nhằm chỉ ra S.T.I.D là giải pháp có nhiều ý nghĩa đối với phát triển đất nước trong bối cảnh mới. S.T.I.D là lời giải cho việc tìm kiếm trọng tâm cần nắm bắt làm đòn bẩy cho sự phát triển chung của cả nước, là cách tạo ra thế và lực mới trên cơ sở tích hợp các thành tố liên quan, là biện pháp góp phần thúc đẩy và duy trì tiến trình đổi mới quản lý và chính sách, là cách tiếp cận kết nối giữa tư duy chiến lược và hành động cụ thể. Với S.T.I.D, nhấn mạnh sự cần thiết gắn liền xác định tính chất, nội dung, cách thức tiến hành và cả nhận biết các khó khăn, thách thức. Đó là những điều thực sự có ích cho các hoạt động trên thực tế. Góc nhìn càng tổng thể sẽ mang lại càng nhiều cơ hội thành công trong từng bước triển khai cụ thể

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Tô Lâm (2024), “Chuyển đổi số - động lực quan trọng phát triển lực lượng sản xuất, hoàn thiện quan hệ sản xuất đưa đất nước bước vào kỷ nguyên mới”, *Tạp chí Cộng sản*, https://www.tapchicongsan.org.vn/media-story/-/asset_publisher/V8hnp4dK31Gf/content/chuyen-doi-so-dong-luc-quan-trong-phat-trien-luc-luong-san-xuat-hoan-thien-quan-he-san-xuat-dua-dat-nuoc-buoc-vao-ky-nguyen-moi, truy cập ngày 02/09/2025.
2. Bộ Khoa học và Công nghệ (2025), “Mô hình S.T.I.D - Con đường để Việt Nam phát triển xã hội số hiện đại và bền vững”, <https://mst.gov.vn/mo-hinh-stid-con-duong-de-viet-nam-phat-trien-mot-xa-hoi-so-hien-dai-va-ben-vung-197250326222736724.htm>, truy cập ngày 26/03/2025.
3. Thanh Giang (2025), “Thúc đẩy chuyển đổi số dựa trên phát triển khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo”, *Nhân dân*, <https://nhandan.vn/thuc-day-manh-me-khoa-hoc-cong-nghe-doi-moi-sang-tao-chuyen-doi-so-va-de-an-06-post865914.html>, truy cập ngày 18/03/2025.
4. Phạm Đại Dương (2025), “Đột phá về khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số - Động lực then chốt để đưa dân tộc Việt Nam phát triển mạnh mẽ trong kỷ nguyên vươn mình”, *Tạp chí Cộng sản*, https://www.tapchicongsan.org.vn/media-story/-/asset_publisher/V8hnp4dK31Gf/content/dot-pha-ve-khoa-hoc-cong-nghe-doi-moi-sang-tao-chuyen-doi-so-dong-luc-then-chot-de-dua-dan-toc-viet-nam-phat-trien-manh-me-trong-ky-nguyen-vuon-minh, truy cập ngày 20/01/2025.
5. Lê Nguyễn Trường Giang (2023), “Khoa học - công nghệ, Đổi mới sáng tạo và Chuyển đổi số - Ba trụ cột để tham gia hiệu quả vào cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư”, *Tạp chí Lãnh đạo và Chính sách*, **3**, tr.61-68.